

Διακήρυξη για την Προστασία από την Αναγκαστική Εξαφάνιση¹

Υιοθετήθηκε με την από 18 Δεκεμβρίου 1992 Νο. 47/133 απόφαση της Γενικής Συνέλευσης²

Κείμενο : Απόφαση 47/133 της Γενικής Συνέλευσης

Η Γενική Συνέλευση,

Εκτιμώντας ότι σύμφωνα με τις αρχές που αποτυπώνονται στον Χάρτη των Ηνωμένων Εθνών και άλλα διεθνή κείμενα, η αναγνώριση της αξιοπρέπειας του ανθρώπου και των ίσων και αναφαίρετων δικαιωμάτων όλων των μελών της ανθρώπινης οικογένειας αποτελούν τον θεμέλιο λίθο της ελευθερίας, της δικαιοσύνης και της ειρήνης στον κόσμο,

Έχοντας υπόψη την υποχρέωση των Κρατών σύμφωνα με τον Χάρτη, ειδικότερα σύμφωνα με το άρθρο 55, να προάγουν τον παγκόσμιο σεβασμό και την εφαρμογή των δικαιωμάτων του ανθρώπου και των θεμελιωδών ελευθεριών,

Έντονα ανήσυχη επειδή σε μερικές χώρες, συχνά με τρόπο επίμονο, λαμβάνουν χώρα αναγκαστικές εξαφανίσεις, με την έννοια ότι πρόσωπα συλλαμβάνονται, κρατούνται, απαγάγονται ή στερούνται με οποιοδήποτε άλλο τρόπο την ελευθερία τους συνέπεια πράξεων αξιωματούχων διαφόρων κλάδων ή βαθμίδων της Κυβέρνησης ή οργανωμένων ομάδων ή ιδιωτών που ενεργούν για λογαριασμό ή με την υποστήριξη, άμεση ή έμμεση, την συγκατάθεση ή την έγκριση της Κυβέρνησης συνοδευόμενη με την άρνησή της να αποκαλύψει την τύχη ή το μέλλον των εν λόγω προσώπων ή την άρνησή της να αναγνωρίσει την στέρηση την ελευθερίας τους, η οποία θέτει τα πρόσωπα αυτά εκτός της προστασίας του νόμου,

Εκτιμώντας ότι η αναγκαστική εξαφάνιση πυροδοτεί τις σημαντικότερες αξίες κάθε κοινωνίας που έχει δεσμευθεί να σέβεται το κράτος δικαίου, τα δικαιώματα του ανθρώπου και τις θεμελιώδεις ελευθερίες και ότι η συστηματική πρακτική αυτών των πράξεων αποτελεί έγκλημα κατά της ανθρωπότητας,

Υπενθυμίζοντας την απόφαση 33/173 της 20ης Δεκεμβρίου 1978 στην οποία εξέφρασε την ανησυχία της για τις εκθέσεις που καλύπτουν διάφορες περιοχές της υφηγίου σχετικά με τις αναγκαστικές και μη ηθελημένες εξαφανίσεις καθώς και τη λύπη της για την αγωνία και δυστυχία που προκαλείται από αυτές κάλεσε τις Κυβερνήσεις να θεωρήσουν τις Αρχές που εφαρμόζουν τον νόμο και τις δυνάμεις ασφαλείας νομικά υπεύθυνους για τις περιπτώσεις κατάχρησης εξουσίας που μπορεί να οδηγήσουν σε αναγκαστικές ή μη ηθελημένες εξαφανίσεις των προσώπων,

Υπενθυμίζοντας επίσης την προστασία που παρέχεται στα θύματα των ένοπλων συρράξεων από τις Συμβάσεις της Γενεύης της 12ης Αυγούστου 1949 και από το Συμπληρωματικό Πρωτόκολλο αυτών του 1977,

Αναφερόμενη ειδικότερα στα σχετικά άρθρα της Παγκόσμιας Διακήρυξης των Δικαιωμάτων του Ανθρώπου και του Διεθνούς Συμφώνου για τα Ατομικά και Πολιτικά Δικαιώματα, που προστατεύουν το δικαίωμα στη ζωή, το δικαίωμα στην ελευθερία και στην ασφάλεια των προσώπων, το δικαίωμα μη υποβολής σε βασανιστήρια και το δικαίωμα αναγνώρισης του προσώπου έναντι του νόμου,

Αναφερόμενη επίσης στην Σύμβαση κατά των Βασανιστηρίων και άλλων Μορφών Σκληρής, Απάνθρωπης ή Ταπεινωτικής Μεταχείρισης ή Τιμωρίας η οποία προβλέπει ότι τα Κράτη Μέρη πρέπει να υιοθετήσουν αποτελεσματικά μέτρα για την πρόληψη και την τιμωρία πράξεων

¹ Απόδοση στην ελληνική και επιμέλεια: Γραφείο της Ύπατης Αρμοστείας του ΟΗΕ για τους Πρόσφυγες στην Ελλάδα.

² Βλέπε την ειδική ιστοσελίδα του Γραφείου του Ύπατου Αρμοστή του ΟΗΕ για τα Δικαιώματα του Ανθρώπου για τις δραστηριότητες και την εντολή της **Ομάδας Εργασίας του ΟΗΕ κατά των Εξαναγκασμένων ή Ακούσιων Εξαφανίσεων**: <http://www2.ohchr.org/english/issues/disappear/index.htm>

βασανισμού,

Έχοντας υπόψη τον Κώδικα Συμπεριφοράς για τους Αξιωματούχους που εφαρμόζουν τον Νόμο, τις Βασικές Αρχές Χρήσης Βίας και Όπλων από τους Αξιωματούχους που εφαρμόζουν τον Νόμο, την Διακήρυξη των Βασικών Αρχών Δικαιοσύνης για Θύματα Εγκλημάτων και Κατάχρησης Εξουσίας και τα Κριτήρια των Ελάχιστων Κανόνων για την Μεταχείριση των Κρατουμένων,

Βεβαιώνοντας ότι προκειμένου να προληφθούν οι αναγκαστικές εξαφάνισεις είναι αναγκαίο να διασφαλισθεί η αυστηρή συμμόρφωση με το Σύνολο των Αρχών για την Προστασία όλων των Προσώπων που τελούν σε οποιαδήποτε μορφή Κράτησης ή Φυλάκισης που περιλαμβάνεται στο παράρτημα της απόφασης 43/173 της 9ης Δεκεμβρίου 1988 και με τις Αρχές για την Αποτελεσματική Πρόληψη και Έρευνα των Εξωδικαστικών, Αυθαίρετων και Συνοπτικών Εκτελέσεων, που αποτυπώνονται στο παράρτημα της απόφασης 1989/65 της 24ης Μαΐου 1989 του Οικονομικού και Κοινωνικού Συμβουλίου και που υιοθετήθηκαν από την Γενική Συνέλευση με την απόφαση 44/162 της 15ης Δεκεμβρίου 1989,

Λαμβάνοντας υπόψη ότι ενώ οι πράξεις που συνιστούν αναγκαστική εξαφάνιση αποτελούν παραβίαση των απαγορεύσεων που αποτυπώνονται στα προαναφερόμενα διεθνή κείμενα, δεν είναι λιγότερο σημαντική η υιοθέτηση κειμένου που να χαρακτηρίζει όλες τις πράξεις αναγκαστικής εξαφάνισης ως σοβαρά αδικήματα και να ορίζει τα κριτήρια που αποσκοπούν στην τιμωρία και στην πρόληψη της διάπραξής τους,

Υιοθετεί την παρούσα Διακήρυξη για την Προστασία από την Αναγκαστική Εξαφάνιση ως σώμα αρχών που ισχύει για όλα τα Κράτη και καλεί να καταβληθεί κάθε δυνατή προσπάθεια ώστε η Διακήρυξη αυτή να καταστεί ευρέως γνωστή και να τύχει σεβασμού :

Άρθρο 1.- Κάθε πράξη αναγκαστικής εξαφάνισης αποτελεί προσβολή της ανθρώπινης αξιοπρέπειας. Καταδικάζεται ως αντίθετη με τους σκοπούς του Χάρτη των Ηνωμένων Εθνών και ως σοβαρή και παράφορη παραβίαση των δικαιωμάτων του ανθρώπου και των θεμελιωδών ελευθεριών που αποτυπώνονται στην Οικουμενική Διακήρυξη των Δικαιωμάτων του Ανθρώπου και επιβεβαιώνονται και αναπτύσσονται σε διεθνή κείμενα αυτού του πεδίου.

2. Κάθε πράξη αναγκαστικής εξαφάνισης υποχρεώνει τα πρόσωπα που την υπόκεινται να βρίσκονται εκτός της προστασίας του νόμου και προκαλεί ανείπωτη δυστυχία στα πρόσωπα αυτά και στις οικογένειές τους. Αποτελεί παραβίαση των κανόνων του διεθνούς δικαίου που εγγυώνται, μεταξύ άλλων, το δικαίωμα αναγνώρισης του προσώπου έναντι του νόμου, το δικαίωμα του προσώπου στην ελευθερία και στην ασφάλεια και το δικαίωμα του προσώπου να μην υπόκειται βασανιστήρια ή άλλη βασανιστική, απάνθρωπη ή εξευτελιστική μεταχείριση ή τιμωρία. Παραβιάζει και αποτελεί σοβαρό πλήγμα του δικαιώματος στη ζωή.

Άρθρο 2.- 1. Κανένα Κράτος δεν θα εφαρμόζει, δεν θα επιτρέπει ή ανέχεται αναγκαστικές εξαφάνισεις.

2. Τα Κράτη ενεργούν σε εθνικό και περιφερειακό επίπεδο και σε συνεργασία με τα Ηνωμένα Έθνη προκειμένου να συνεισφέρουν με όλα τα μέσα στην πρόληψη και στην εξάλειψη της αναγκαστικής εξαφάνισης.

Άρθρο 3.- Κάθε Κράτος υιοθετεί αποτελεσματικά νομοθετικά, διοικητικά, δικαστικά ή άλλα μέτρα προκειμένου για την πρόληψη και την καταστολή των πράξεων της αναγκαστικής εξαφάνισης σε κάθε έδαφος που υπάγεται στην δικαιοδοσία του.

Άρθρο 4.- 1. Όλες οι πράξεις της αναγκαστικής εξαφάνισης αποτελούν εγκλήματα του κοινού ποινικού δικαίου και τιμωρούνται με τις ανάλογες ποινές που λαμβάνουν υπόψη την ιδιαίτε-

ρη σοβαρότητά τους.

2. Στις εθνικές νομοθεσίες μπορεί να ορίζονται ελαφρυντικές περιστάσεις για τα πρόσωπα τα οποία αφού συμμετείχαν σε πράξεις αναγκαστικής εξαφάνισης συνεισφέρουν στην σώα επιστροφή των θυμάτων ή στην εθελοντική παροχή πληροφοριών που συμβάλλουν στην αποσαφήνιση περιπτώσεων αναγκαστικής εξαφάνισης.

Άρθρο 5.- Εκτός από τις κυρώσεις που προβλέπονται από το ποινικό δίκαιο, και χωρίς να θίγεται η εφαρμογή των διατάξεων για την διεθνή ευθύνη του ενδιαφερόμενου Κράτους σύμφωνα με τις αρχές του διεθνούς δικαίου, οι αναγκαστικές εξαφανίσεις καθιστούν ενόχους σύμφωνα με το ιδιωτικό δίκαιο τους αυτουργούς τους και τα Κράτη ή τις Κρατικές Αρχές που τις οργανώνουν, συμμετέχουν σε αυτές ή ανέχονται τους δράστες τους.

Άρθρο 6.- 1. Καμιά διαταγή ή εντολή από οποιαδήποτε δημόσια, ιδιωτική, στρατιωτική ή άλλη αρχή δεν μπορεί να δικαιολογήσει την αναγκαστική εξαφάνιση. Κάθε πρόσωπο που λαμβάνει παρόμοια διαταγή ή εντολή δικαιούται και υποχρεούται να μην την υπακούσει.

2. Κάθε Κράτος πρέπει να εξασφαλίζει την απαγόρευση των διαταγών ή των εντολών που αναφέρονται, επιτρέπουν ή ενθαρρύνουν τις αναγκαστικές εξαφανίσεις.

3. Η εκπαίδευση των αξιωματούχων που εφαρμόζουν τον νόμο πρέπει να αποδώσει ιδιαίτερη σημασία στις διατάξεις των παραγράφων 1 και 2 του παρόντος άρθρου.

Άρθρο 7.- Καμιά περίπτωση, όπως απειλή πολέμου, κατάσταση πολέμου, εσωτερική πολιτική αστάθεια ή οποιαδήποτε άλλη κατάσταση έκτακτης ανάγκης δεν δικαιολογεί τις αναγκαστικές εξαφανίσεις.

Άρθρο 8.- 1. Κανένα Κράτος δεν θα απελαύνει, δεν θα επαναπροωθεί (refouler) ή δεν θα εκδίδει σε άλλο Κράτος πρόσωπο όταν υπάρχουν βάσιμοι λόγοι να πιστεύεται ότι κινδυνεύει από αναγκαστική εξαφάνιση.

2. Προκειμένου να καθορισθεί αν συντρέχουν βάσιμοι λόγοι, οι αρμόδιες αρχές λαμβάνουν υπόψη όλα τα σχετικά στοιχεία, συμπεριλαμβανομένης της διατύπωσης ότι στο ενδιαφερόμενο Κράτος λαμβάνουν χώρα σοβαρές, κατάφωρες ή μαζικές παραβιάσεις των δικαιωμάτων του ανθρώπου.

Άρθρο 9.- 1. Το δικαίωμα σε κατάλληλο και αποτελεσματικό ένδικο βοήθημα ως μέσο καθορισμού της κατάστασης ή της υγείας των προσώπων που στερούνται της ελευθερίας τους και/ή προσδιορισμού της Αρχής που διατάσσει ή εφαρμόζει την στέρηση της ελευθερίας είναι προαπαιτούμενο για την πρόληψη των αναγκαστικών εξαφανίσεων υπό όλες τις συνθήκες, συμπεριλαμβανομένων και των αναφερομένων στο άρθρο 7.

2. Για την εφαρμογή των διαδικασιών αυτών οι αρμόδιες εθνικές Αρχές έχουν πρόσβαση σε όλους τους τόπους όπου κρατούνται πρόσωπα που στερούνται της ελευθερίας τους, σε κάθε μέρος αυτών των τόπων, καθώς και όπου βάσιμα πιστεύεται ότι μπορεί να ανευρεθούν πρόσωπα που υπάγονται στις ρυθμίσεις αυτής της Διακήρυξης.

3. Κάθε άλλη Αρχή, αρμόδια σύμφωνα με το εθνικό δίκαιο ή το διεθνές νομικό κείμενο, όπου είναι Μέρος το ενδιαφερόμενο Κράτος πρέπει να έχει πρόσβαση σε αυτές τις τοποθεσίες.

Άρθρο 10.- 1. Κάθε πρόσωπο που στερείται της ελευθερίας του πρέπει να κρατείται σε επίσημα γνωστό τόπο κράτησης και, σύμφωνα με το εθνικό δίκαιο, να παραπέμπεται μετά την κράτηση σε δικαστική Αρχή.

2. Πληροφορίες που αφορούν την κράτηση αυτών των προσώπων καθώς και τον τόπο ή τους τόπους κράτησής τους, συμπεριλαμβανομένης της μεταφοράς τους πρέπει να παρέχονται στα μέλη της οικογένειάς τους, στους συμβούλους τους ή σε κάθε πρόσωπο που νομιμοποιείται να λαμβάνει αυτές τις πληροφορίες εκτός αν έχει εκφράσει αντίθετη επιθυμία το ενδιαφερόμενο πρόσωπο.

3. Επίσημο - καθημερινά ενημερωμένο βιβλίο καταχωρήσεων των προσώπων που στερούνται της ελευθερίας τους κρατείται σε κάθε τόπο κράτησης. Επιπλέον, κάθε Κράτος λαμβάνει όλα τα απαραίτητα μέτρα προκειμένου να διατηρεί κεντρικά βιβλία καταχωρήσεων. Οι πληροφορίες που περιλαμβάνονται σε αυτά τα βιβλία παρέχονται στα πρόσωπα που αναφέρονται στην προηγούμενη παράγραφο, σε κάθε δικαστική ή άλλη αρμόδια και ανεξάρτητη εθνική Αρχή και σε κάθε άλλη Αρχή αρμόδια, σύμφωνα με το εθνικό δίκαιο ή το διεθνές νομικό κείμενο στο οποίο είναι Μέρος το ενδιαφερόμενο Κράτος, η οποία αναζητά να εντοπίσει το κρατούμενο πρόσωπο.

Άρθρο 11.- Όλα τα πρόσωπα που κρατούνται αφήνονται ελεύθερα με τρόπο ώστε να επιτρέπεται η εξακρίβωση ότι έχουν πραγματικά αφεθεί ελεύθερα, και επιπλέον ότι αφέθηκαν ελεύθερα σε συνθήκες που εξασφαλίζουν την φυσική ακεραιότητά τους και την ικανότητά τους να ασκούν τα δικαιώματά τους.

Άρθρο 12.- 1. Κάθε Κράτος υιοθετεί κανόνες εθνικού δικαίου με τους οποίους ορίζονται οι αξιωματούχοι που έχουν την εξουσία να διατάσσουν την στέρηση της ελευθερίας, οι συνθήκες υπό τις οποίες δίδονται παρόμοιες εντολές, καθώς και οι κυρώσεις για τους αξιωματούχους που, χωρίς νόμιμη βάση, αρνούνται να παρέχουν πληροφορίες για τους κρατούμενους.

2. Κάθε Κράτος εξασφαλίζει την αυστηρή επιθεώρηση, συμπεριλαμβανομένου του συστήματος των διαταγών, όλων των αξιωματούχων που εφαρμόζουν τον νόμο και είναι αρμόδιοι για συλλήψεις, κρατήσεις, φύλαξη των συλλαμβανόμενων ή φυλακισμένων προσώπων, μεταφορά και φυλάκιση, καθώς και των υπόλοιπων αξιωματούχων που με βάση το νόμο χρησιμοποιούν όπλα και αποτελούν τις δυνάμεις καταστολής.

Άρθρο 13.- 1. Κάθε Κράτος εξασφαλίζει όπως κάθε πρόσωπο, που γνωρίζει ή νομιμοποιείται και που υποστηρίζει ότι κάποιο πρόσωπο είναι θύμα αναγκαστικής εξαφάνισης, έχει το δικαίωμα να υποβάλει μήνυση σε αρμόδια και ανεξάρτητη κρατική Αρχή και όπως αυτή η μήνυση τυγχάνει κατάλληλης, ενδελεχούς και αντικειμενικής εξέτασης από αυτήν την Αρχή. Όταν βασίμως πιστεύεται ότι έχει διαπραχθεί πράξη αναγκαστικής εξαφάνισης, το Κράτος παραπέμπει το θέμα για έρευνα στην Αρχή αυτή ακόμα και στην περίπτωση που δεν υπάρχει τυπικά μήνυση. Δεν πρέπει να λαμβάνεται κανένα μέτρο με το οποίο εμποδίζεται ή συντομεύεται η διαδικασία έρευνας.

2. Κάθε Κράτος εξασφαλίζει ότι η αρμόδια Αρχή έχει την αναγκαία εξουσία και τα μέσα για να διεξάγει την έρευνα αποτελεσματικά, συμπεριλαμβανομένης και της εξουσίας να καλεί μάρτυρες και να παράγει τα σχετικά έγγραφα καθώς και να διενεργεί άμεσα πραγματογνωμοσύνη.

3. Πρέπει να ληφθούν μέτρα ώστε να εξασφαλισθεί ότι όλα τα εμπλεκόμενα στην έρευνα Μέρη συμπεριλαμβανομένων του μηνυτή, του συμβούλου, των μαρτύρων και των υπεύθυνων της έρευνας, προστατεύονται από κακομεταχείριση, από απειλές ή αντίποινα.

4. Τα αποτελέσματα αυτής της έρευνας δίδονται μετά από αίτηση σε κάθε ενδιαφερόμενο πρόσωπο εκτός εάν επηρεάσουν αρνητικά ποινική έρευνα που βρίσκεται εν εξελίξει.

5. Πρέπει να ληφθούν μέτρα ώστε να εξασφαλισθεί ότι η κακομεταχείριση, η απειλή ή τα αντίποινα ή κάθε άλλη μορφή παρεμβολής κατά την άσκηση μήνυσης ή κατά την διάρκεια της διαδικασίας της έρευνας τιμωρούνται προσηκόντως.

6. Η έρευνα που πραγματοποιείται κατ' εφαρμογή της ανωτέρω περιγραφόμενης διαδικασίας διενεργείται για όσο χρονικό διάστημα η τύχη του θύματος της αναγκαστικής εξαφάνισης παραμένει απροσδιόριστη.

Άρθρο 14.- Κάθε πρόσωπο για το οποίο υποστηρίζεται ότι έχει διαπράξει αναγκαστική εξαφάνιση σε κάποιο Κράτος πρέπει, όταν τα γεγονότα τα οποία αποδεικνύονται από επίσημη έρευνα το δικαιολογούν, να παραπέμπεται ενώπιον των αρμοδίων Αρχών αυτού του Κράτους προκειμένου να τιμωρηθεί και δικασθεί εκτός αν εκδοθεί σε άλλο Κράτος που επιθυμεί να ασκήσει τη δικαιοδοσία του σύμφωνα με τις ισχύουσες διεθνείς συμφωνίες. Όλα τα Κράτη λαμβάνουν κάθε νόμιμη και κατάλληλη πρωτοβουλία ώστε να παραπέμπονται στην δικαιοσύνη όλα τα πρόσωπα για τα οποία πιστεύεται ότι είναι αυτουργοί πράξης αναγκαστικής εξαφάνισης, και τα οποία βρίσκονται στην δικαιοδοσία τους ή υπό τον έλεγχό τους.

Άρθρο 15.- Όταν οι αρμόδιες Αρχές του Κράτους αποφασίζουν για την χορήγηση ασύλου, λαμβάνουν υπόψη το γεγονός ότι βάσιμα πιστεύεται ότι ο αιτών άσυλο, συμμετείχε σε πράξεις ιδιαίτερα σοβαρής φύσης, όπως αυτές που αναφέρονται στο άρθρο 4 παράγραφος 1, ανεξάρτητα από τα κίνητρα που οδήγησαν τον ενδιαφερόμενο στην διάπραξη των εν λόγω πράξεων.

Άρθρο 16.- 1. Τελούν σε αναστολή των καθηκόντων τους τα πρόσωπα για τα οποία υπάρχει ο ισχυρισμός ότι έχουν διαπράξει τις πράξεις που αναφέρονται στο άρθρο 4 παράγραφος 1, και καθ' όλο το διάστημα της έρευνας που περιγράφεται στο άρθρο 13.

2. Τα αναφερόμενα στην παράγραφο 1 πρόσωπα δικάζονται σε κάθε Κράτος από τα τακτικά αρμόδια δικαστήρια και όχι από ειδικά δικαστήρια, ειδικότερα από στρατιωτικά δικαστήρια.

3. Χωρίς να θίγεται η εφαρμογή των διατάξεων της Σύμβασης της Βιέννης για τις Διπλωματικές Σχέσεις δεν λαμβάνονται υπόψη στις δίκες αυτές προνόμια, ασυλίες ή ειδικές εξαιρέσεις.

4. Τα πρόσωπα που κρίνονται ένοχα αυτών των πράξεων τυγχάνουν δίκαιης μεταχείρισης σε όλα τα στάδια της έρευνας και της ενδεχόμενης τιμωρίας και δίκης σύμφωνα με τις σχετικές διατάξεις της Οικουμενικής Διακήρυξης των Δικαιωμάτων του Ανθρώπου και των άλλων ισχυρών διεθνών συμφωνιών.

Άρθρο 17.- 1. Οι πράξεις που συνιστούν αναγκαστική εξαφάνιση θεωρείται ότι αποτελούν έγκλημα διαρκείας όσο οι αυτουργοί συνεχίζουν να αποκρύπτουν την τύχη και την κατάσταση των προσώπων που έχουν εξαφανισθεί και τα γεγονότα που συνιστούν αυτό το έγκλημα παραμένουν απροσδιόριστα.

2. Όταν δεν εφαρμόζονται τα μέσα που προβλέπονται στο άρθρο 2 του Διεθνούς Συμφώνου Ατομικών και Πολιτικών Δικαιωμάτων, η παραγραφή που αφορά πράξεις αναγκαστικής εξαφάνισης αναστέλλεται μέχρι της εφαρμογής αυτών των μέσων.

3. Η παραγραφή, όταν προβλέπεται, σχετικά με πράξεις αναγκαστικής εξαφάνισης, πρέπει να είναι ουσιαστική και να λαμβάνει υπόψη την ιδιαίτερη σοβαρότητα του αδικήματος.

Άρθρο 18.- 1. Πρόσωπα που έχουν διαπράξει ή για τα οποία υποστηρίζεται ότι έχουν διαπράξει τα αδικήματα που αναφέρονται στο άρθρο 4 παράγραφος 1 δεν επωφελούνται αμνηστίας ή παρόμοιων μέτρων που έχουν ως αποτέλεσμα την εξαίρεσή τους από την ποινική διαδικασία ή την τιμωρία.

2. Κατά την άσκηση του δικαιώματος σε αμνηστία λαμβάνεται υπόψη η ιδιαίτερη σοβαρότητα των πράξεων της αναγκαστικής εξαφάνισης.

Άρθρο 19.- Τα θύματα των πράξεων αναγκαστικής εξαφάνισης και οι οικογένειές τους έχουν δικαίωμα σε αποκατάσταση της ηθικής βλάβης και σε αποζημίωση, συμπεριλαμβανομένων και των μέσων για όσο το δυνατόν πλήρη επανένταξη. Στην περίπτωση θανάτου του θύματος ως συνέπεια πράξης αναγκαστικής εξαφάνισης, τα εξαρτώμενα από τα θύμα πρόσωπα δικαιούνται αποζημίωσης.

Άρθρο 20.- 1. Τα Κράτη προλαμβάνουν και καταστέλλουν την απαγωγή των παιδιών που οι γονείς τους είναι θύματα αναγκαστικής εξαφάνισης και των παιδιών που γεννήθηκαν κατά την διάρκεια της αναγκαστικής εξαφάνισης της μητέρας τους, και εμμένουν στις προσπάθειές τους για την αναζήτηση και την ανεύρεση αυτών των παιδιών και για την παράδοσή τους στις οικογένειές τους.

2. Κρίνοντας την ανάγκη προστασίας των συμφερόντων των παιδιών που αναφέρονται στην προηγούμενη παράγραφο, πρέπει να υπάρχει η ευκαιρία, στα Κράτη όπου η νομοθεσία τους προβλέπει σύστημα υιοθεσίας, για την αναθεώρηση της υιοθεσίας αυτών των παιδιών και, ειδικότερα, για την ακύρωση κάθε υιοθεσίας που έχει τη βάση της σε αναγκαστική εξαφάνιση. Αυτή η υιοθεσία, συνεχίζει να ισχύει εφόσον παρέχεται η συγκατάθεση, κατά την αναθεώρηση, από τους εγγύτερους συγγενείς του παιδιού.

3. Η απαγωγή παιδιών των οποίων οι γονείς είναι θύματα αναγκαστικής εξαφάνισης, ή παιδιών που γεννήθηκαν κατά την διάρκεια της αναγκαστικής εξαφάνισης της μητέρας τους καθώς και οι πράξεις τροποποίησης ή απόκρυψης στοιχείων ή εγγράφων που αφορούν την πραγματική ταυτότητα των παιδιών αυτών, αποτελούν ιδιαίτερος σοβαρό αδίκημα το οποίο πρέπει να τιμωρείται.

4. Για τους σκοπούς αυτούς, τα Κράτη, όταν το κρίνουν κατάλληλο, θα συνάψουν διμερείς ή πολυμερείς συμφωνίες.

Άρθρο 21.- Οι διατάξεις της παρούσας Διακήρυξης δεν θίγουν τις διατάξεις της Οικουμενικής Διακήρυξης των Δικαιωμάτων του Ανθρώπου ή οποιουδήποτε άλλου διεθνούς κειμένου, και δεν πρέπει να εκλαμβάνεται ότι περιορίζουν ή ότι αποτελούν εξαίρεση από τις διατάξεις αυτές.